

WAT DENK JIJ OVER EEN INKORTING VAN DE ZOMERVAKANTIE EN/OF REORGANISATIE VAN HET SCHOOLJAAR?

Die vraag stelt COC aan haar leden via een grootschalige enquête. Wanneer en hoe je die ontvangt, ontdek je achteraan dit Brandpuntdossier. Maar eerst willen we je uitgebreid informeren over de mogelijke gevolgen van een reorganisatie van het schooljaar of een inkorting van de zomervakantie. Daarnaast bieden we op de volgende bladzijden een overzicht van motieven pro en contra zo'n reorganisatie of inkorting. Zo kan je deze belangrijke vraag goed onderbouwd beantwoorden wanneer je uiteindelijk de enquête invult.

WAT DENK JIJ OVER EEN INKORTING VAN DE ZOMERVAKANTIE EN/OF REORGANISATIE VAN HET SCHOOLJAAR?

GOELE CORNELISSEN

De discussie over de reorganisatie van het schooljaar, en dus ook van de schoolvakanties, gaat in Vlaanderen al enkele decennia mee. De motieven van de voorstanders van zo'n reorganisatie zijn van uiteenlopende aard: leertheoretisch, psychologisch, sociaal, (chrono)biologisch, organisatorisch ... Het afgelopen jaar werd het inkorten van de zomervakantie in Vlaanderen vooral naar voren geschoven als mogelijke oplossing voor de leervertraging opgelopen door de COVID-19-pandemie. Daarnaast heeft de beslissing van de Franse gemeenschap om voortaan de zomervakantie in te korten en de herfst- en krokusvakantie langer te laten duren, het debat in Vlaanderen opnieuw aangewakkerd. Maar waarom zouden we het schooljaar anders gaan organiseren? Hoe zouden we dat dan doen? En voor COC nog een fundamentele vraag: hoe denkt het onderwijspersoneel daar zelf over?

GOED ONDERBOUWD, NIET OVERHAAST

Minister van Onderwijs Ben Weyts zegt het debat over een eventuele reorganisatie van het schooljaar ook in Vlaanderen te willen voeren. Goed onderbouwd en niet overhaast. De Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) kreeg op 7 juli 2021 van hem de vraag om te peilen naar het draagvlak binnen het brede onderwijsveld voor een eventuele reorganisatie van het schooljaar en om na te gaan welke kritische randvoorwaarden daarbij horen.

COC is bereid om dat debat te voeren. En ook wij doen dat graag goed onderbouwd en niet overhaast. Daarom nemen we de tijd om onze leden goed te informeren en om hen te bevragen via een enquête.

VERSCHILLENDE MOTIEVEN

Waarom zouden we het schooljaar anders willen organiseren? Een eventuele reorganisatie van het schooljaar, onder welke vorm dan ook, is een bijzonder complexe aangelegenheid met verstrekkende gevolgen, zowel voor onderwijs als voor andere maatschappelijke sectoren. Er moeten dus goede redenen zijn om dat te doen. Omdat we het belangrijk vinden om tot een onderbouwd en goed overwogen oordeel te komen, reiken we met dit dossier een overzicht aan van de meest voorkomende motieven die de discussie over een eventuele reorganisatie van het schooljaar voeden. In grote lijnen gaat het over motieven die te maken hebben

met het verhogen van leerkansen, het bestrijden van sociale ongelijkheid, het fysieke en mentale welzijn van leerlingen en personeelsleden en de organisatie van de school. Daartegenover staan ook altijd een aantal argumenten die eerder het behoud van de huidige organisatie van het schooljaar verdedigen. En last but not least zijn er de gevolgen voor de arbeidsvoorwaarden van het personeel.

Uiteraard heeft een eventuele reorganisatie van het schooljaar ook een grote impact op sectoren buiten het onderwijs: toerisme, horeca, mobiliteit, jeugdwerk ... Meer nog, voorbeelden uit het buitenland tonen aan dat economische motieven vaak aan de basis liggen van zo een reorganisatie. Daar gaan we hier echter niet verder op in. Minister Weyts heeft, naast de Vlor, namelijk ook de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) om advies gevraagd.

VERSCHILLENDE VORMEN

Maar als er een reorganisatie komt, hoe moet die er dan uitzien? Willen we dan bijvoorbeeld alleen de zomervakantie met twee of drie weken inkorten en zo de totale jaarlijkse onderwijstijd optrekken? Of willen we dat een inkorting van de zomervakantie met twee weken samengaat met meer vakantie op andere momenten tijdens het schooljaar? In dat geval blijft de totale jaarlijkse onderwijstijd gelijk. Er zijn verschillende scenario's mogelijk. Om verwarring te vermijden, maken we verderop consequent een onderscheid tussen het inkorten van de

zomervakantie (met toename van de totale onderwijstijd en dus een verlies aan vakantiedagen) en andere vormen van reorganisatie van het schooljaar (met behoud van de totale onderwijstijd en het aantal vakantiedagen).

ENQUÊTE

Op basis van de motieven die we verderop bespreken, eventueel aangevuld met eigen motieven en een onderlinge afweging van hun belang, kan je een onderbouwd antwoord formuleren op de vraag of je al dan niet voorstander bent van een inkorting van de zomervakantie. Bovendien kunnen ze helpen om ook de vraag te beantwoorden welk type reorganisatie, als er één komt, (bijvoorbeeld inkorting van de zomervakantie) het beste perspectief zou bieden en onder welke voorwaarden. Met deze enquête willen we dan ook peilen naar een genuanceerde positie van onze leden ten aanzien van beide vragen.

Eén belangrijke voorwaarde in dit hele debat formuleren we wel al vooraf. Wanneer de conclusie zou zijn dat het schooljaar anders georganiseerd moet worden, moet er minimaal een volledige compensatie zijn voor een eventueel verlies aan vakantiedagen voor alle betrokken personeelsleden. Die compensatie is voor COC vanzelfsprekend, aangezien de verlofregeling van het onderwijs onlosmakelijk deel uitmaakt van het loningspakket. En daarom moet voor COC tegelijkertijd ook een loondebat gevoerd worden, eventueel op basis van een nieuwe loonstudie. De vorige studie¹ dateert tenslotte al van meer dan twintig jaar geleden.

1. Een integraal beloningsbeleid voor het onderwijspersoneel, Hay Group, maart 2001: <https://bit.ly/3nVDyKm>

MOTIEVEN PRO EN CONTRA EN GEVOLGEN VAN EEN EVENTUELE REORGANISATIE VAN HET SCHOOLJAAR

GOELE CORNELISSEN & KOEN WILS

1. LEERVERLIES BEKAMPEN¹

Een eerste motief dat voorstanders van een reorganisatie vaak drijft, is dat een minder lange zomervakantie of een betere spreiding van schoolvakanties over het schooljaar heen, het zomerleerverlies zou verminderen. Een reorganisatie van het schooljaar wordt dan gezien als een maatregel om leerachterstand of leerverlies in te halen of om te buigen in een voorsprong.

Leerlingen 'vergeten' in juli en augustus namelijk een deel van wat zij leerden tijdens het schooljaar [Cooper, e.a., 1996]. Onderzoek toont aan dat dat leerverlies tot driemaal groter is bij kinderen uit kansgroepen.

Zomervakantie inkorten

Een mogelijke reorganisatie van het schooljaar bestaat erin de zomervakantie in te korten (bijvoorbeeld met twee weken) om zo de totale onderwijstijd op jaarbasis te verhogen.

Voorstanders van een ingekorte zomervakantie gaan ervan uit dat een toename van de totale jaarlijkse onderwijstijd de leerprestaties ten goede komt. Zij zien daarin een oplossing voor de leervertraging die opgelopen werd tijdens de COVID-pandemie en menen op die manier onze toppositie in internationale rankings zoals PISA te kunnen heroveren.

Zij geloven ook dat een toename van de jaarlijkse onderwijstijd de prestatiekloof tussen kansrijke en kansarme leerlingen vermindert.

Anderen wijzen erop dat het inkorten van de zomervakantie niet de enige mogelijkheid is om de onderwijstijd, al dan niet voor bepaalde groepen, te optimaliseren. Daar zijn meer effectieve alternatieven voor, bijvoorbeeld gerichte tutoring tijdens het schooljaar [De Witte, 2021].

[Amerikaanse²] studies tonen geen overtuigend bewijs voor de stelling dat een inkorting van de zomervakantie met toename van de jaarlijkse lestijd, tot betere leerprestaties leidt. Enkele studies laten zien dat er, in het beste geval, een licht positief effect zou zijn voor kansarme leerlingen, maar het is niet duidelijk of dat effect te verklaren is door de toename van de onderwijstijd. [Patall, Cooper & Allen, 2010].

Vakanties beter spreiden

Een andere mogelijkheid om het schooljaar te reorganiseren, bestaat in een meer gelijkmatige spreiding van les- en vakantieperiodes over het schooljaar met behoud van het totale aantal lesdagen. Het inkorten van de zomervakantie met twee weken en het verlengen van de herfst- en krokusvakantie is daar één voorbeeld van. Een systeem van zes of zeven weken zomervakantie en een jaarritme van zeven weken les gevolgd door twee weken vakantie is een andere optie. Andere scenario's zijn ook denkbaar.

Voorstanders van een meer gelijkmatige spreiding van vakantie- en lesperiodes denken dat het leerverlies tijdens de zomermaanden sterker groeit naarmate de vakantie langer duurt. Een kortere zomervakantie met een betere spreiding van vakantieperiodes tijdens het jaar zou dan kunnen zorgen voor minder leerverlies, ook wanneer de jaarlijkse onderwijstijd gelijk blijft. Zij menen ook dat dat de prestatiekloof tussen kansrijke en kansarme leerlingen kan verkleinen.

[Amerikaanse] studies die nagaan of het meer gelijkmatig spreiden van vakantieperiodes over het kalenderjaar (*year-round education*) leidt tot betere leerprestaties, laten geen overtuigende effecten zien, ook niet voor kansarme leerlingen [Cooper e.a., 2002; Fitzpatrick & Burns, 2019; Von Hippel, 2016].

Sommigen verzetten zich tegen een onderwijsvisie die de kwaliteit van onderwijs reduceert tot [meetbare] achterstand en voorsprong. Voor hen kan leerverlies bekampen geen hoofdmotief zijn om het schooljaar anders te organiseren.

1. Lees het artikel van Dr. Pieter Verachtert hierover op p. 11-13.

2. Het onderzoek dat beschikbaar is, komt voornamelijk uit de Verenigde Staten. Voor Vlaanderen is dat er uiteraard niet, omdat tot hiertoe niet geëxperimenteerd werd met de reorganisatie van het schooljaar.

2. ONGELIJK VERDEELDE LEER- EN LEVENSKANSEN

Uit wat voorafgaat blijkt dat ook sociale motieven een reorganisatie van het schooljaar kunnen ingeven, namelijk de ongelijk verdeelde leerkansen rechtekken. Hieronder focussen we op de mogelijke impact van een reorganisatie op ongelijk verdeelde levensomstandigheden.

Voorstanders van een reorganisatie vinden het belangrijk dat schoolvakanties minder lang duren, zodat kwetsbare kinderen minder lang blootgesteld worden aan een ongezonde levensstijl en zelfs aan (zomer-) honger.

Zij wijzen er verder op dat kwetsbare kinderen tijdens een lange periode zonder school weinig bewegen en veel tijd achter een scherm doorbrengen.

Tijdens lange vakanties verdwijnen kwetsbare leerlingen vaker van de radar en verlaten ze de school.

De vraag is of bovenstaande problematieken niet gewoon zullen verschuiven als een kortere zomervakantie gepaard gaat met langere vakanties tijdens het schooljaar.

De school speelt een belangrijke maatschappelijke rol, maar andere maatschappelijke actoren en beleidsdomeinen moeten hun verantwoordelijkheid opnemen voor sociale problematieken (armoedebestrijding, huisvesting, een toegankelijk vrijetijdsaanbod ...).

Het jeugdwerk, maar ook andere initiatieven voor jongeren (bijvoorbeeld kunsteducatie) zorgen ervoor dat kinderen tijdens de zomermaanden cruciale leer- en levenservaringen opdoen. Een ingekorte zomervakantie zet druk op de organisatie van die activiteiten.

Sommigen wijzen erop dat kinderen die tijdens de zomer hun land van herkomst (of dat van hun ouders) bezoeken bij een ingekorte zomervakantie wellicht nog meer schooldagen zullen missen.

3. HET WELZIJN EN DE FYSIEKE GEZONDHEID

De wijze waarop we les- en vakantieperiodes organiseren, heeft een impact op het welzijn en de fysieke gezondheid van leerlingen en personeelsleden.

Sommigen zijn ervan overtuigd dat schoolvakanties van één week, zowel voor leerlingen als voor personeelsleden, te kort zijn om weer op adem te komen. Een ingekorte zomervakantie met behoud van de totale jaarlijkse onderwijstijd biedt ruimte voor langere en beter gespreide vakantieperiodes gedurende het schooljaar.

Anderen beklemtonen dat leerlingen en personeelsleden tijdens herfst- en winterdagen een minder goede weerstand hebben. Ze zouden er baat bij hebben om op dat ogenblik langere rustperiodes in te bouwen en zo minder snel ziek te worden.

Sommigen onderbouwen de reorganisatie van het schooljaar vanuit (chrono)biologisch onderzoek. Dat beklemtoont het belang van jaarritmes en suggereert dat een betere spreiding van school- en vakantieperiodes (bijvoorbeeld zeven weken les - twee weken vakantie) het welzijn van kinderen en jongeren ten goede komt. Nu is het eerste trimester erg lang, terwijl het laatste trimester vaak onderbroken wordt.

Sommige personeelsleden ervaren een lange zomervakantie als de enige periode waarin ze erin slagen om écht los te komen van het werk. Voor hen is die periode een noodzakelijke onderbreking om helemaal opnieuw op krachten te komen.

Ook scholieren zeggen dat de zomervakantie de enige vakantie is waarin ze echt rust hebben en zich volledig aan andere activiteiten (bijvoorbeeld jeugdwerk) kunnen wijden. Korte vakanties worden vaak bezet met schoolopdrachten en tijd om te studeren voor evaluaties na de vakanties.

4. HAALBARE SCHOOLORGANISATIE

Het spreekt voor zich dat de schoolkalender de organisatie van verschillende activiteiten op school ten goede zou moeten komen. Sommigen geloven dat een reorganisatie van het schooljaar daarvoor zorgt.

Voorstanders menen dat een inkorting van de zomervakantie, gekoppeld aan een gelijkmatige spreiding van de andere schoolvakanties, toelaat om de leerstofgehelen en de (organisatie van de) evaluatie beter te verdelen over het hele schooljaar. Ook daar wijzen ze op een zwaar eerste trimester en een versnipperd derde trimester.

Anderen zien een kans in de ont koppeling van de schoolkalender voor personeelsleden enerzijds en leerlingen anderzijds. Concreet zou dat kunnen betekenen dat de zomervakantie wordt ingekort en leerlingen tijdens het schooljaar telkens vakantieperiodes van twee weken hebben. Personeelsleden zouden twee keer per jaar één van die twee weken kunnen gebruiken voor verbeteren, rapporten maken, professionalisering, bijspijkeren van bepaalde leerlingen ... Dat zou netto een verlies aan vakantiedagen voor het personeel betekenen.

Personeelsleden in onderwijs wijzen er ook op dat een ingekorte zomervakantie een redelijke minimale vakantieperiode voor heel wat mensen onder druk zet.

- Ondersteunend personeel, middenkader en de directie werken door na afloop van het schooljaar en starten vervroegd op in augustus om het schooljaar voor te bereiden (schoolloopbaanbegeleiding en studieadvies, inschrijvingen verwerken, klasindelingen, opdrachtverdelingen, lessenroosters ...).
- Trajectbegeleiders in het volwassenenonderwijs werken nu al langer door in de zomervakantie en zullen bij een reorganisatie misschien nog minder ononderbroken vakantie overhouden.
- Schoolbestuur, directie, ondersteunend personeel en leraren moeten na afloop van het schooljaar en/of voor de opstart van het nieuwe schooljaar beschikbaar blijven, bijvoorbeeld voor eventuele zittingen van nieuwe delibererende klassenraden en beroepscommissies. Zonder aanpassing van de huidige regelgeving over de behandeling van een beroep moeten ze evenveel beschikbaar blijven in een kortere vakantieperiode.

Een ingekorte zomervakantie heeft nog andere gevolgen voor de organisatie. Het zal ook een impact hebben op de arbeidsvoorwaarden van het meester-, vak- en dienstpersoneel, er zal minder tijd zijn voor grote bouwwerken tijdens de zomer ...

Daarnaast zullen ook vele andere sectoren en partners, zoals de CLB's, de ondersteuningsnetwerken, de internaten, de lerarenopleidingen, de pedagogische begeleidingsdiensten, de onderwijsinspectie ... hun organisatie moeten aanpassen.

5. ARBEIDSVOORWAARDEN VAN HET ONDERWIJSPERSONEEL

Een eventuele reorganisatie van het schooljaar beïnvloedt de arbeidsvoorwaarden van personeelsleden in onderwijs. De meest bekende zijn de arbeidsduur, het loon en de vakantiedagen. Dat zijn de zogenaamde primaire arbeidsvoorwaarden. Secundaire arbeidsvoorwaarden komen daarbovenop, zoals vergoedingen voor dienstverplaatsingen, betaalde professionalisering, extralegale voordelen zoals maaltijdcheques, een laptop, een bedrijfswagen, een groepsverzekering ... Statutair personeel en contractuelen hebben andere arbeidsvoorwaarden. De belangrijkste verschillen zijn de vaste benoeming, de opbouw van pensioenrechten en een aparte regeling bij ziekte voor de statutairen.

De organisatie van het schooljaar wordt door sommigen in verband gebracht met de primaire arbeidsvoorwaarden. Zij zien in een ingekorte zomervakantie met looncompensatie een instrument om de aantrekkelijkheid van werken in onderwijs te versterken. Zij denken ook dat de inkorting van de zomervakantie de maatschappelijke perceptie ten aanzien van onderwijspersoneel – mensen met veel vakantie – ten goede kan veranderen.

Ondanks dat personeelsleden in onderwijs vaak werken tijdens vakanties (zie bijvoorbeeld het Grote Tijdsbestedingsonderzoek³), blijkt de huidige vakantie regeling voor een bepaalde groep nog steeds een beweegreden te zijn om voor een job in onderwijs te kiezen.

Anderen zijn er dan weer van overtuigd dat een inkorting van de zomervakantie de hoge werkdruk in onderwijs in de loop van het schooljaar nog verder zal doen toenemen. En nog anderen vinden het vreemd om de maatschappelijke perceptie van een beroep eenzijdig te koppelen aan het aantal (veronderstelde) vakantiedagen.

Tot slot beklemtonen we dat ook de overheid een aantal zaken in orde moet brengen vooraleer onderwijsinstellingen zich eventueel anders zouden kunnen organiseren. Dat zijn essentiële randvoorwaarden. Voor de tijdelijke personeelsleden moet zij bijvoorbeeld de regelgeving en procedures rond administratieve toestand, verloningssysteem ... voor juli en augustus herzien. Dat heeft dan weer impact op de RVA, de VDAB ... Verder zal zij ook nog allerlei andere kalenders, termijnen en wettelijke voorschriften moeten aanpassen aan de kortere zomervakantie.

3. <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/onderzoek-tijdsbesteding-leraren-basis-en-secundair-onderwijs>

EEN KORTERE ZOMERVAKANTIE VOOR MEER LEERKANSSEN?

PIETER VERACHTERT

De discussie over het inkorten van de zomervakantie gaat in Vlaanderen al enkele decennia mee (zie bv. Elchardus, 1994; Glorieux & Kermarrec, 1997). Vaak gaat het om korte opstoten van publiek debat, waarbij de collectieve aandacht even snel gaat liggen als ze opgekomen is. Sinds de start van de COVID-pandemie lijkt de frequentie van de persballonnetjes evenwel toe te nemen. In maart 2020 al stelde Geert Noels in *De Tijd* voor om de zomervakantie eenmalig met een maand in te korten om leerlingen de kans te geven de verwachte leerachterstand als gevolg van de pandemie in te halen. Toen in november van datzelfde jaar de herfstvakantie met een week verlengd werd, brak ook filosoof Patrick Loobyuck (Universiteit Antwerpen) in *De Morgen* een lans voor het idee om in de toekomst twee weken zomervakantie in te ruilen voor een extra week herfst- en krokusvakantie. Intussen besliste de politiek aan Franstalige landszijde om de schoolkalender vanaf schooljaar 2022-2023 in die richting aan te passen. Vlaams minister van Onderwijs Ben Weyts houdt voorlopig de boot af, maar startte intussen wel een adviesronde rond dat thema.

Waarom een kortere schoolvakantie?

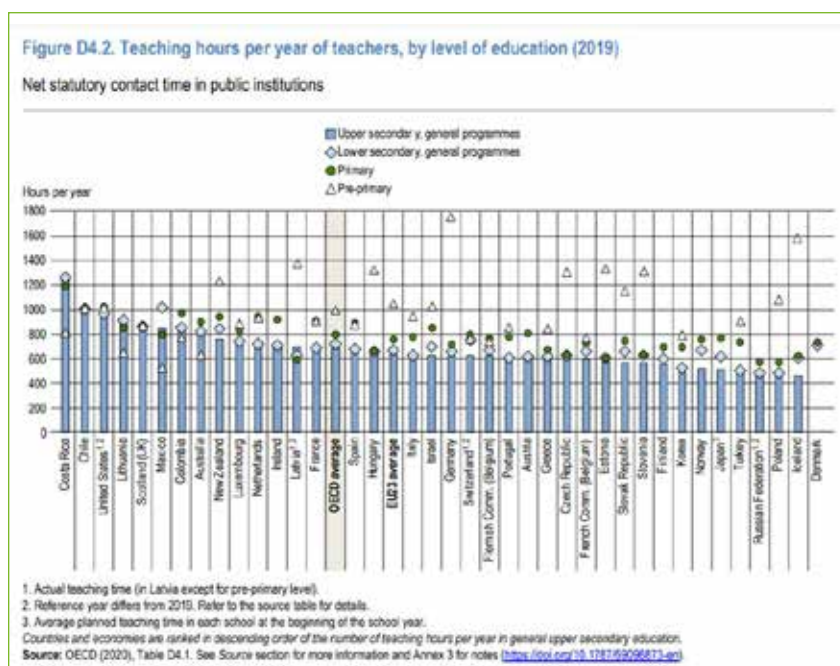
Een aandachtige lezer kan uit voorgaande afleiden dat er verschillende redeneringen kunnen schuilgaan achter een pleidooi voor een kortere zomervakantie. Sommigen zien in die maatregel een aantrekkelijke manier om extra onderwijstijd te realiseren. Jaarlijks twee weken langer op de schoolbanken betekent dan dat alle Vlaamse leerlingen elk jaar twee weken meer leertijd krijgen en dat voor alle leerlingen de kans op zogeheten leerverlies tijdens de zomervakantie verkleint. Volgens die visie wordt een kortere zomervakantie uiteraard niet gecompenseerd door het verlengen van andere schoolvakanties. Je krijgt als het ware een verlengd schooljaar (*extended school year*). In dat verband is het zinvol om op te merken dat Vlaanderen zich in 2019 zowel op vlak van de lengte van de zomervakantie als op vlak van het aantal geplande lessen per kalenderjaar in het midden van het peloton van Europese OESO-landen bevond (OECD, 2020; zie figuur).

Andere voorstanders van een kortere zomervakantie beschouwen die ingreep als een aangewezen middel om de kansongelijkheid in het onderwijs te verkleinen. De redenering luidt daarbij dat de leerprestatiekloof tussen

kansarme en kansrijke kinderen krijgen evenwel veel meer gelijkend, waardoor de vermelde leerprestatiekloof tijdens schoolperiodes minder snel groeit of zelfs verkleint. Een kortere zomervakantie leidt op die manier dus tot minder kansongelijkheid. In die zienswijze ligt de focus niet zozeer op het vergroten van de totale schooltijd, maar wel op het anders spreiden van schooltijd en vrije tijd over het kalenderjaar (*year-round education*).

Aan meningen over dit onderwerp geen gebrek, maar wat zegt wetenschappelijk onderzoek over het effect van het inkorten van de zomervakantie op het leren van kinderen? Om die vraag te kunnen beantwoorden moeten we een onderscheid maken tussen studies naar het effect van het verlengen van het schooljaar enerzijds en studies naar het effect van het herschikken van de onderwijstijd over het kalenderjaar anderzijds.

kansarme en kansrijke kinderen vooral tijdens de zomervakantie groeit en bovendien sterker groeit naarmate de zomervakantie vordert en langer duurt. Dat komt doordat kansarme kinderen buiten de schoolmuren gemiddeld genomen minder leeransen krijgen dan hun kansrijke klasgenootjes. Op de schoolbanken zijn de leeransen die

Effect van het verlengen van het schooljaar

Karweit stelde al in 1985 vast dat studies op dat moment weinig bewijs opleverden dat een verlenging van het schooljaar tot beter schools presteren bij leerlingen zou leiden. Dat blijkt uit haar overzicht van onderzoek naar het verband tussen onderwijstijd en schools presteren. Ze wees er onder meer op dat het voorzien van meer schooltijd niet noodzakelijk impliceert dat leraren en scholen die bijkomende schooltijd ook op een effectieve manier invullen. In de 25 jaar volgend op de studie van Karweit werden slechts acht studies gepubliceerd die onderzochten of leerlingen beter presteren in scholen met een verlengd schooljaar dan in scholen met een traditioneel aantal schooldagen (Patall, Cooper & Allen, 2010). Daaruit bleek dat de leerprestaties van leerlingen in scholen met een verlengd schooljaar in het beste geval licht hoger zijn dan die van leerlingen in scholen met een traditioneel schooljaar. Dat lijkt bij uitstek het geval te zijn voor kansarme leerlingen, wat suggereert dat vooral die leerlingen baat zouden hebben bij een verlengd schooljaar. Patall en collega's merken evenwel op dat de beschikbare studies niet echt toelaten om uit te maken of die betere leerprestaties het gevolg zijn van de verlengde onderwijstijd of dat ze veroorzaakt worden door andere factoren.

Effect van het herverdelen van de schooltijd

Ook de studies die uitgevoerd zijn om na te gaan of het meer gelijkmatig spreiden van vakantieperiodes over het kalenderjaar leidt tot betere leerprestaties bieden geen eenduidige antwoorden. De eerste zin uit de conclusie van de vaak geciteerde reviewstudie van Cooper, Valentine, Charlton en Melson (2003) is wat dat betreft tekenend: *“Perhaps the clearest conclusion to be drawn from this synthesis is that a truly credible*

study of modified calendar effects has yet to be conducted.” Wetenschappers hebben met name ernstige bedenkingen bij de manier waarop studies rond de herverdeling van de schooltijd tot nu toe zijn uitgevoerd. De studie van Cooper en collega's suggereert bescheiden dat sleutelen aan schoolkalenders hoogstens een zeer beperkt positief effect op de leerprestaties van leerlingen heeft, al vonden zij ook aanwijzingen dat de positieve effecten groter zouden zijn voor kansarme leerlingen.

Wetenschappers hebben met name ernstige bedenkingen bij de manier waarop studies rond de herverdeling van de schooltijd tot nu toe zijn uitgevoerd.

Meer recente studies lijken die kleine positieve effecten evenwel niet altijd te kunnen repliceren. McMullen en Rouse (2012), bijvoorbeeld, bestudeerden de gevolgen van de overstap van een traditionele schoolkalender naar *year-round education* in 22 Amerikaanse scholen en vonden geen bewijs voor een eventuele impact van deze overstap op de leerprestaties van leerlingen. Het ging daarbij om een zogeheten multi-track systeem, waarbij binnen één school verschillende groepen leerlingen in verschillende tracks ingedeeld worden die elk een andere indeling van het schooljaar volgen (en zo bijvoorbeeld op verschillende momenten vakantie hebben). Die organisatievorm staat tegenover een single-track systeem, waarbij dezelfde jaarindeling geldt voor alle leerlingen binnen één school. Een recente meta-analyse rond de effecten van single-track *year-round education* op de schoolse prestaties van leerlingen bracht eveneens wisselende resultaten aan het licht (Fitzpatrick & Burns, >>

2019). Zo deden leerlingen in scholen met een aangepaste schoolkalender het beperkt beter voor wiskunde en lezen, maar werd het grotere effect voor kansarme leerlingen niet gevonden.

Von Hippel (2016) ten slotte stelde op basis van zijn analyse van data uit een grootschalig onderzoek bij jonge leerlingen (ECLS-K) vast dat *year-round education* weliswaar zorgt voor minder leerverlies tijdens de zomervakantie, maar ook voor minder leerwinst op andere momenten tijdens het kalenderjaar. Daardoor is het netto-effect van het herverdelen van de schooltijd verwaarloosbaar. De vaststelling dat recente wetenschappelijke studies minder steun bieden voor een herverdeling van de schooltijd dan oudere studies verklaart Von Hippel vooral vanuit het gebruik van betere statistische methoden. Veel oudere studies lieten namelijk na alternatieve verklaringen voor de vastgestelde prestatieverschillen tussen leerlingen uit scholen met een traditionele schoolkalender en *year-round education*-scholen in de analyse te betrekken.

Quo vadis, Vlaanderen?

Er is tot op heden nog maar weinig degelijk onderzoek uitgevoerd naar de effecten van een verkorte zomervakantie op het leren van leerlingen. Het onderzoek dat er wel is, komt hoofdzakelijk uit de Verenigde Staten en lijkt erop te wijzen dat er hoogstens een beperkt positief effect te verwachten valt van een verkorte zomervakantie wanneer die verkorting leidt tot meer instructietijd. Mogelijk is dat effect wat sterker voor kansarme leerlingen.

Het sleutelen aan de organisatie van een schooljaar heeft complexe en verstrekende gevolgen, maar kan de moeite waard zijn als we op korte of lange termijn voldoende grote positieve effecten kunnen verwachten. Die beslissing vandaag nemen, lijkt evenwel sterk op blind varen. Misschien is het daarom wel tijd om de onderwijstijdstudie van Glorieux en collega's, intussen bijna een kwarteeuw oud, opnieuw uit te voeren en zorgvuldig de pro's en contra's van verschillende jaarindelingen af te wegen.

Pieter Verachtert

Hoofd onderzoek, Expertisecentrum voor Effectief Leren (ExCEL),
Thomas More Hogeschool
pieter.verachtert@thomasmore.be

[Een eerdere versie van deze tekst verscheen op 21 april 2021 op de blog van ExCEL]

LAAT VAN JE HOREN...

...ZEG EENS GOED JE GEDACHT.

... GEEF JE MENING!

Referenties

Cooper, H. M., Valentine, J. C., Charlton, K., & Melson, A. (2003). The effects of modified school calendars on student achievement and on school and community attitudes. *Review of Educational Research*, 73(1), 1-52.

Elchardus, M. (Ed.) (1994). *De school staat niet alleen*. Kapellen / Brussel: Pelckmans / Koning Boudewijnstichting.

Fitzpatrick, D., & Burns, J. (2019). Single-track year-round education for improving academic achievement in US K-12 Schools: Results of a meta-analysis. *Campbell Systematic Reviews*, 15(3), e1053.

Glorieux, I., & Kermaerrec, G. (1997). *Standpunten over de ordening van de jaarlijkse onderwijstijd. Een Delphi-onderzoek*. Brussel: Centrum voor Sociologie, Vrije Universiteit Brussel.

Karweit, N. (1985). Should we lengthen the school term? *Educational Researcher*, 14(6), 9-15.

McMullen, S. C., & Rouse, K. E. (2012). The impact of year-round schooling on academic achievement: Evidence from mandatory school calendar conversions. *American Economic Journal: Economic Policy*, 4(4), 230-252.

OECD. (2020). *Education at a glance 2020: OECD indicators*. Parijs: OECD Publishing.

Patall, E., Cooper, H., & Allen, A. B. (2010). Extending the school day or school year: A systematic review of research (1985-2009). *Review of Educational Research*, 80(3), 401-436.

Von Hippel, P. T. (2016). Year-round school calendars: Effects on summer learning, achievement, parents, teachers, and property values. In: K. Alexander, S. Pitcock, & M. Boulay, M. (eds.). *The summer slide: What we know and can do about summer learning loss* (pp. 208-230). New York: Teachers College Press.

Laat van je horen!

COC wil graag weten wat de mening is van haar leden over een mogelijke reorganisatie van het schooljaar. Daarom verspreidt COC begin februari daarover een enquête onder de leden.

Als je lid bent en we je e-mailadres hebben, dan krijg je van ons een e-mail in de week van 7 februari. Als je lid bent, maar we je e-mailadres niet hebben of je ons nog geen toestemming gaf om je te mailen, dan heb je nog even de tijd om dat in orde te brengen via je provinciale secretariaat of via coc.ledennadministratie@acv-csc.be. Wil je collega die geen lid is ook zijn of haar mening aan ons kwijt? Dan kan je collega zich lid maken door op www.coc.be naar de pagina 'Lid worden' te surfen.

In de e-mail zal je een link vinden waarmee je kan deelnemen aan de enquête. Omdat we het belangrijk vinden dat je geïnformeerd deelneemt aan de bevraging, zullen we je ook doorverwijzen naar het dossier dat ook in dit nummer van Brandpunt staat. Je zal ongeveer een week de tijd hebben om de enquête in te vullen. Je zal eerst je lidnummer¹ moeten opgeven en wat persoonlijke informatie (onderwijssector, functie ...). Daarna krijg je enkele vragen en stellingen over een mogelijke reorganisatie van het schooljaar. De enquête invullen neemt ongeveer vijf minuten in beslag.

In een volgende editie van Brandpunt koppelen we terug over de resultaten van de enquête. Alvast bedankt voor je deelname!

Katrien Verstraeten

1. Je vindt je lidnummer in de mededeling van de domiciliëring of overschrijving; bv. mededeling betaling = 047/5909/27114, lidnummer = 475909271. Je kan het ook opvragen op je provinciale secretariaat.

...BEPAAI MEE DE TOEKOMST VAN HET ONDERWIJS...

...EN VUL DE ENQUÊTE IN!

ENNEUH ..PSSST... NOG NIET OFFICIEEL BEVESTIGD... MAAR EUH... WIE MEEDOET KRIJGT EEN EXTRA WEEK PAASVERLOF... 'TIS VAN HOREN ZEGGEN, HÉ...

fien©